

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Niels Besterby

♠

1788—1849

Et Familieskrift

1917

Nr. 37

NIELS WESTERBY

PROKURATOR

NIELS WESTERBY

ET FAMILIESKRIFT

MCMXVII

TRYKT I 200 EKSEMPLARER

KØBENHAVN DUPLEX-TRYKKERIET

INDHOLD

	SIDE
FORORD	7
FORÆLDRE OG BRØDRE.....	9
FULDMÆGTIG OG PROKURATOR	19
ÆGTESKAB OG VIRKSOMHED	33
MEDLEM AF STÆNDERFORSAMLINGEN ..	43
DEN HOFFMANNSKE SAG.....	55
WESTERBYS SIDSTE LEVETID	69
HANS EFTERKOMMERE	75

FORORD

I ældre tid havde folk paa landet ikke noget fast familienavn, idet efternavnet som bekendt rettede sig efter faderens fornavn. Dog fik mange et tilnavn, som svarede til det sted, hvor de boede (Toft, Bak), ja det var saa godt som en regel, at de, der flyttede til en anden egn, fik navn efter deres hjemsted.

Dette sidste gjaldt netop *prokurator Westerby*, ti han var ganske vist døbt Niels Jensen, idet hans fader hed Jens; men han fik eller tog navnet Westerby, fordi han var født i den del af Rindum sogn, som kaldtes og kaldes Vesterby.

Nu skulde man jo synes, at navnet Vesterby maa være ret almindeligt, ti rundt omkring i Danmark er der en mængde landsbyer og sognedele, som kaldes Vesterby. Alligevel er dette navn sjældent, og det er derfor dobbelt ejendommeligt, at 3—4 forskellige familier med navnet Vesterby netop stammer fra Rindum.

Her i dette skrift skal naturligvis kun tales om prokuratorens familie, og tilmed bliver hans brødre kun omtalt ganske kort, saaledes at fremstillingen samler sig om prokuratoren selv: hans livsløb og virksomhed, hans ægteskab og hans børn.

En saadan fremstilling er dog ikke let, ti prokurator Westerby døde 1849, og der er da blandt de nulevende saa godt som ingen, der har kendt ham, ja alle hans børn er døde undtagen sønnen, og han, som dog er 83 aar, var ved sin faders død kun en 14 aars dreng. Hertil kommer, at man har næsten ingen familietradition og ikke et brev fra hans haand, saa det er vanskeligt at sige noget sikkert om hans mere private forhold, hans karakter og personlige fremtræden.

Derfor maatte de fleste oplysninger hentes fra arkiverne rundt omkring, og til dette arbejde har forfatteren faaet hjælp fra mange sider, specielt fra postmester Klitgaard, førstelærer Storgaard-Pedersen, arkivregistrator Otto Jørgensen og sidst, men ikke mindst, fra postekspedient Hjorth-Nielsen.

November 1917.

KRISTIAN WESTERBY.

*FORÆLDRE OG
BRØDRE*

Torsdagen d. 17. Januarij blev *Jens Nielsen* og *Barbara Jensdatters* liden *Søn* fød til Verden og samme Dag hiemmedøbt og kaldet *Niels*.

Dom. Oculi [24de februar] blev bemeldte Barns Daab Confirmeret i Kirken i følgende Faderes Overværelse, nemlig Maren Pederskone Orlof, som bar det, Maren Jens Stadilskone, Elisabeth Niels Storgaardskone, Øllegaard Jørgensdatter, Hans Nielsen Snedker, Jens Stadil, Peder Thiim — samme Dag Konen i Kirke.

DISSE to notitser er de første, som er indført for aaret 1788 i Rindum kirkebog, og de giver os tidspunktet for den senere *prokurator Westerbys* fødsel og daab. Dengang var hjemmedaab meget almindelig, ti man var bange for, at børn, som døde udøbt, ikke kunde komme i himmerig. Nogle

uger efter fødslen blev barnet fremstillet i kirken, og samtidig havde moderen sin første kirkegang efter barslet. En saadan „kirkegangskone“ skulde vente i vaabenhuset, indtil præsten kom og førte hende ind — til tegn paa, at hun nu igen var rensset og værdig til at møde frem i menighedens forsamling.

Imidlertid er *forældrenes navne* ikke gengivet helt rigtigt, ti faderen har ellers tilnavnet Toft, og moderens efternavn var et ganske andet. Denne fejltagelse fra præstens side bliver dobbelt mærkelig derved, at den ligeledes møder os i en notits fra 30te januar 1786, hvor der meddeles, at „Jens Nielsen toft og Barbara Jensdatter“ dengang fik „en dødfød liden Søn“. Derimod har hun i to senere notitser et helt andet efternavn, og alting tyder paa, at netop det er det rigtige.

1790: Den 19. Maj bleve 2de Børn fødte for *Jens Nielsen Toft* og *Barbara Madsdatter*, hvilke bleve hjemmedøbte og kaldte Mads og Mariane.

1795: Den 21de April om Morgenen fødtes Jens Nielsen Toft og Hustrue Barbara Madsdatter en Søn, som samme Dag blev hjemmedøbt og kaldet Laust.

Af disse tre børn døde Mariane 8 dage efter fødslen, medens derimod de to andre ligesom den første søn overlevede deres forældre; men forøvrigt viser navnet *Mads*, at vi nu har faaet moderens rigtige efternavn, idet de to ældste drenge opkaldtes henholdsvis efter deres farfader og deres morfader.

*

*

Prokurator Westerbys forældre var blevet „copulerede“ i Ringkøbing kirke den 21de april 1785; men de boede lidt udenfor byen i nabosognet *Rindum*. Herfra stammer blandt andet pastor Rindum og hans slægt, og netop i Rindum *Vesterby* havde Jens Nielsen sin gaard.

Paa folketællingslisten af 1ste juli 1787 opgives hans og hans hustrus alder til henholdsvis 30 og 32 aar, saa de er født cirka 1757 og 1755. Derimod er det ikke let at faa noget nærmere at vide om deres fødselstid og om deres forældre, dels fordi datidens kirkebøger, specielt paa landet, ofte var fejlagtige og ufuldstændige, dels fordi de maaske bægge var fra et andet sogn.

Barbara havde i hvert fald boet i *Ringkøbing*, hvilket til eksempel vielsesstedet tyder paa; men

det kan ikke ses, hvem hendes forældre var, eller naar hun var blevet født. Og ligesaa dunkel er Jens Nielsens oprindelse, ti hans fødsel synes ikke omtalt i Rindum kirkebog, og desuden er det muligt, at han var fra et andet sogn. Saaledes findes der paa matrikelkontoret et kort fra 1788 over kærlodder i Rindum, og her nævnes en Jens Nielsen, som kaldes Christen Klemensens eftermand. Imidlertid har dette spor ikke kunnet føres videre, og ligesaa lidt kan det ses, hvor snedker Hans Nielsen var fra, men rimeligvis har han været en broder til Jens Nielsen Toft.

Derimod kunde det paa den anden side være fristende at henvise til en notits fra *Rindum* kirkebog 1756: „Kristi Himmelfartsdag var Niels Pedersens søn i Kiærke, som tilforn var hiemme-døbt og blev kaldet Jens“. Denne Jens Nielsens moder hed Karen Jensdatter, og hun døde en maaned efter barnets fødsel; men det er ganske vist noget usikkert, om netop han er prokura-torens fader, ti her som hist er forholdet endnu uklart.

Men langt mere mærkeligt er det, at man heller ikke ved med vished, *hvor* Jens Nielsen har

boet. Imidlertid kunde jo hans tilnavn Toft og den ældste søns tilnavn Westerby tyde paa, at han har boet paa den gaard, som nu hedder *Toftgaard*, og som ligger i nærheden af Storgaard og Vesterbygaardene, tæt ved vejen til Holstebro, omtrent overfor Vesterby mølle. Ganske vist er hans gaard paa folketællingslisten ikke regnet med til „Vesterby“, idet den opføres for sig, som en selvejergaard, under betegnelsen Toft; men benævnelsen Vesterby var vel dengang som nu temmelig vag og vidtstrakt.

Denne kombination synes forøvrigt ikke blot at bestyrkes af Toftnavnet, men tillige af matriklerne, ti Toftgaardens største lod har matr. 10 a, og i matrikelbogen af 1831 er netop matr. 10 angivet som Mads Jensens gaard. Paa den anden side er der en lokal tradition, som tyder paa, at Jens Niensens jorder laa meget spredt, og at gaarden derfor blev stykket ud og tilsidst revet ned — saa heller ikke her kan man naa frem til vished.

Jens Nielsen Toft døde den 20de marts 1827, og Barbara døde den 28de april samme aar. I kirkebogen angives deres dødsalder til 75 aar; men dette er jo aabenbart ikke rigtigt, da folke-

tællingslisten her er det bedste vidne. Dengang havde Jens Nielsen forlængst afstaaet sin gaard til sønnen Mads, og i skifteprotokollen kaldes han da ogsaa aftægtsmand. Tillige er her opført de 3 arvinger: Niels Westerby, prokurator og tobaksfabrikør (?!) i Hjørring, Mads Jensen i Rindum og Lauritz Jensen i Lem; men arvelodden var ikke stor, ti den angives kort og godt med de ord: Ejer intet.

*

*

Blandt *børnene* kunde man for fuldstændigheds skyld først nævne et plejebarn, der omtales paa folketællingslisten. Her er nemlig opført en 7 aars pige som deres plejebarn, og der er tilføjet den bemærkning: „Efterladt af Omløbere, som nu opholdes paa Amtets Bekostning“. Dermed menes sikkert, at amtet betalte for barnets ophold, og dette barn er velsagtens kommet i pleje hos andre, dengang de selv fik børn — de 3 sønner, blandt hvilke Mads og Laust skal omtales ganske kort.

Mads Jensen Toft overtog som sagt faderens gaard, og aaret efter forældrenes død giftede han sig med sin tjenestepige Zidsel Katrine Mogens-

datter (29de juni 1828). De fik ingen børn, og han døde allerede den 19de august 1844 „af rosen“; men 3 aar senere giftede enken sig med en Ole Hansen, som var 27 aar yngre og aabenbart har været karl paa gaarden. Han overtog da sin forgængers gaard, men tillige hans tilnavn, ti han kaldte sig Ole Hansen Toft.

Laust kaldtes *Lauritz Jensen* eller Lauritz (Jensen) *Vesterby*, og dette tilnavn fik han, fordi han ligesom prokuratoren kom til en anden egn. Han var nemlig som ganske ung blevet kendt med en præstedatter Birgitta Cathrine Olivarius, hvis fader var sognepræst i Velling, der ligger ved fjorden, sydøst for Ringkøbing.

De blev gift den 30te december 1817, og nu avancerede han lidt efter lidt, idet han først var husmand under Velling præstegaard, dernæst smed i det nærliggende Klabor eller Klabor (Sønderlem), og endelig 1827 ejer af Muldbjerg mølle i Hover sogn, nordøst for Rindum. Fra den tid faar han tilnavnet *Vesterby*, og hans 3 yngste børn døbes med dette navn. Ialt havde han 6 børn med præstedatteren, 4 sønner og 2 døtre, og denne familie har efterladt en talrig efterslægt, hvis første generationer findes opregnet i provst

Wahls kendte og grundige værk: Christiern Nielsens Slægtbog (II 1887).

Lauritz Jensen Vesterby døde „af hidsig feber“ den 26de februar 1848, medens hans enke først døde den 3die juli 1861.

Alle disse oplysninger om prokurator Westerbys brødre har maattet søges i kirkebøger, og dette viser tydeligt, hvor ringe samkvem der har været mellem prokuratoren og hans vestjydske slægt. Men ganske vist levede han fra sit 28de aar til sin død i Vendsyssel, og desuden rejste man ikke meget dengang; men alligevel er det mærkeligt, at hans familie intet har vidst om hans brødre, ti det, som de vidste, var galt. Saaledes fortalte man, at prokuratoren ikke havde anden familie end en ugift broder, og man mente, at prokuratorens fader havde været møller. Den sidste fejltagelse kan dog forklares ud fra en anden familietradition, ti der fortælles, at prokuratorens broder besøgte ham et par gange. Denne broder har aabenbart været Lauritz, og da han jo netop var møller, forstaar man traditionens opkomst.

*FULDMÆGTIG OG
PROKURATOR*

PROKURATOR WESTERBYS biografiske data er opregnet i *Selmers nekrologiske Samlinger* (I 1849), hvor dog faderen kaldes Jens Jensen. Her meddeles, at Niels Jensen i en meget ung alder blev skriver paa amtstuen i *Ringkøbing*, og at han senere var *fuldmægtig* der i 6 aar.

Hvis dette tal er rigtigt, maa det gælde tiden før og efter hans soldatertjeneste. Dengang var det jo kun bønderkarlene, som blev udtaget til soldater, medens byfolkene i dette som i meget andet var fritaget for samfundspligten. Niels Jensen kom paa session 1808, han var stor og bred af legemsbygning, maalte 69 tommer og blev taget til *hestgardist* ved 1ste eskadron, som kaldtes liv-eskadronen.

I eskadronens protokol er han efter datidens skik betegnet med sin fødebys navn: Niels Jensen *Vesterby*, og det er da fra den tid, at han har

taget navnet Niels Westerby. Han gennemgik skolens 3 klasser i 1809, men om efteraaret blev han permitteret indtil 1ste april 1810, og denne permission blev forlænget til 1ste juni, ja han blev kort og godt „afskediget“ den 20de juli 1810, skønt hestgardisterne ellers laa inde i 8 aar.

Denne bratte afslutning finder dog sin interessante forklaring i en notits, hvor der meddeles, at han den 21de oktober 1809 „blev paa Hans Majestæts Befalning permitteret til Jylland for at være Amtsforvalter Müller behjælpelig med Kornudskibning til Norge“.

Paa den tid udskibedes der korn til Norge fra forskellige jyske havne, baade paa øst- og vestkysten, og amtsforvalteren har da ansøgt kongen om at faa sin medhjælper tilbage — noget som Westerby næppe har været ked af, og som tillige viser, at amtsforvalteren satte pris paa hans hjælp.

I de følgende aar var Westerby dels fuldmægtig paa amtstuen, dels forberedte han sig til *dansk juridisk eksamen*, som han tog i sommeren 1814 med bedste karakter baade til den teoretiske og den praktiske prøve. Her møder os det ejendommelige, at hans ansøgning til fakultetet ikke er bevaret; men til gengæld findes der paa Universi-

tetsbiblioteket en skrivelse, som han har indsendt til fakultetet, og som rent menneskeligt er af stor interesse, hvorfor den skal meddeles her.

VED den sidstforrige Løverdags aften afholdte skriftlige Prøve for de danske Jurister, hvortil jeg af det høie Facultet var tilstædt Adgang, tilstødte mig den sørgelige Uheld, at jeg forhindredes fra Udarbejdelsen af de mig forelagte skriftlige Opgaver, ved en mig paakommende Legems Svagheit, som jeg i den senere Tid flere Gange har været underkastet, og som formodentligen er en Følge af en vedholdende Koldfeber, jeg for kort Tid siden har overstaet. Naar det paakommer mig foraarsager det en høie Grad af Mathed som forbunden med den stærkeste Hovedpine medfører en fuldkommen Sløvhed til al Arbeide. Da jeg fornem Sygdommens Komme paalagde jeg mig al mulig Tvang, haabende den snart skulde gaae over, men forgjæves, og jeg maatte derfor give efter for Nødvendigheden og søge at komme hjem og saaledes opgive Haabet om at erholde den attraaede Examen. De Udgivter, som en forlænget Ophold her vilde medføre, seer jeg ingen Udvei til at kunne bestride, hvoraf flyder, at Opnaael-

sen af det Maal, jeg under mit her, af flere Mangler, kummerlig tilbagelagte Ophold, har tilsigtet, ganske maae forfeiles, hvilket vil medføre de sørgeligste Følger for mig i Fremtiden.

Jeg vover derfor underdanigst at anmode det høie Facultet om at samme ville bevise mig den Bevaagenhed, at tilstæde mig Adgang til en extraordinair skriftlig Examen.

Kjøbenhavn, den 2den April 1814.

Underdanigst

Niels Westerby,

boendes i Tugthuusporten No. 133.

*Til det høie juridiske Facultet
ved Københavns Universitet.*

Denne skrivelse røber vestjyden, idet han kun bruger kendeordet *en*, og mod slutningen er hans sprog saa indviklet som kancellistilen, fordi det her gjaldt om at faa alting sagt; men netop denne del af skrivelsen gør hans anmodning til et document humain, og den fortæller os meget om hans vilkaar.

Westerby har aabenbart boet en tid i *København* for at forberede sig til eksamen, og han har

da været af den slags studerende, som kun kan gennemføre deres plan ved at paalægge sig selv de største afsavn. Herpaa tyder vel allerede stedet, hvor han boede, ti Tugthusporten har sikkert været fattigfolks kvarter. Dette sære gadenavn hidrører fra et tugthus, som laa der, hvor Graabrødrene havde haft deres prison, og efter branden 1728 gik denne gade fra nuværende Walkendorffsgade til nuværende Skindergade.

Nu er ganske vist saadanne udtalelser om sygdom og nød som regel overdrevne, specielt i ansøgninger, og dog røber disse stærke udtryk tydeligt, at hans studietid har været trang og trist, netop fordi den skulde være saa kort som muligt; men hans ord viser tillige, hvilke forventninger han knyttede til denne eksamen, ti han haabede, at den juridiske eksamen skulde blive for ham en port ind til de bedre vilkaar, og heri blev han ikke beskæmmet.

Efter eksamen var han i 1¹/₄ aar i *Rentekammerets* 2det jyske renteskriverkontor, og samtidig havde han arbejde hos flere højesteretsadvokater. Han fremhæver da ogsaa i en af sine ansøgninger, at han slog ind paa den vej i haab om at kunne avancere videre; men da „tidsomstændig-

hederne“ ikke syntes at begunstige ham efter ønske, og hans alder ikke tillod ham at give mange aar bort, saa han sig nødsaget til at tage tjeneste igen som fuldmægtig paa en amtstue.

I Rentekammeret var blandt andet ansat den senere bekendte *Brinck-Seidelin*, som var latinsk jurist og lidt ældre end Westerby. Han blev i 1815 udnævnt til amtsforvalter i *Hjørring*, og det var da naturligt, at han gerne vilde have en dygtig mand med sig, ligesom jo ogsaa Westerby ønskede en forandring.

Paa Hjørring amtstue var Westerby nu *fuldmægtig* i $3\frac{1}{3}$ aar, fra 1ste januar 1816 til 1ste maj 1819, og gennem denne virksomhed fik han kendskab til egnens forhold, hvilket senere kom ham til gode. Dernæst opholdt han sig igen en tid i København, hvor han boede i Knabrostræde, som forøvrigt i gamle dage havde navn efter en Niels Skriver, der da baade har været hans navnefælle og kollega. I København procederede Westerby en del sager for underretterne, idet han ventede at kunne skabe sig en selvstændig stilling. Men da dette ikke vilde lykkes, i hvert fald ikke saa hurtigt, som han ønskede, besluttede han sig til at søge prokuratorvirksomhed i provinsen, og det

var da naturligt, at han valgte *Hjørring*, fordi han i dobbelt forstand var kendt derovre.

*

*

Paa sin 32 aars fødselsdag indsendte Westerberby en ansøgning om at blive prokurator ved underretterne i Aalborg stift, saaledes at han kunde fritages for den toaars prøvetid, som ellers blev krævet. Han henviste til, at han havde været fuldmægtig paa amtstuerne i Ringkøbing og Hjørring, og at han havde „været anbetroet de betydeligste af de der forefaldne Oppebørseler af Penge og Korn tilligemed Aflæggelse af Regnskab derfor“ — og man forstaar da, at han ogsaa i Hjørring eller rettere sagt: i dens havnestad Løkken, har haft kornudførsel som et lille speciale. Men han tilføjede de mystiske ord, at han ønskede den forandring, fordi „forretningerne ved de senere tidsomstændigheder er blevne mig saa ubehagelige“.

Disse tidsomstændigheder, som vi møder baade i Rentekammeret og paa amtstuen, var vel hans vanskelighed ved at indordne sig under andre, ti han havde en stejl og sikker natur; men tillige røber det hans haab om at blive selvstændig og for alvor at vinde frem.

Imidlertid maatte han finde sig i at gaa den sædvanlige vej og blive prøveprokurator i 2 aar i Hjørring amt; men dernæst blev han i 1822 udnævnt til *prokurator* ved underretterne i Aalborg stift.

Ogsaa nu prøvede han at opnaa noget mere, idet han maaske gik ud fra den rigtige tanke, at den, som vil naa det maal, han har sat sig, skal forlange noget mere, ti ellers faar han noget mindre. I hvert fald søgte han at opnaa en *meget* vidstrakt virkekres, og som begrundelse fremhævede han blandt andet, at han baade i København og som prøveprokurator havde „udført retsager og besørget andre juridiske forretninger“. Men desuden tilføjede han en speciel begrundelse, som virker noget ejendommeligt:

Det er mit Ønske fremdeles at anbringes paa den Bane, jeg saaledes har valgt, og med Hensyn paa, at jeg attraaer at tage Bopæl sydligere i Landet, vilde det være mig et Gode, om min Virkekreds som Procurator ikke indskrænkedes blot til Aalborg Stift.

Derfor vover jeg allerunderdanigst at ansøge Deres Majestæt om allernaadigst at vordre beskikket til Procurator saavel ved Deres Majestæts Landsoverret i Wiborg, som ved

samtlige Underretter i Nørre-Jylland, eller, om mig ikke skulde værdiges saadan kongelig Naade, at mig da allernaadigst maatte forundes Bestalling som Procurator i Aalborg Stift.

Hans ansøgning var da baade fordringsfuldt og underdanigt skrevet; men motiveringen var altfor personlig og intetsigende, rent bortset fra, at hans ønske stred mod de gængse regler — og det er derfor ganske naturligt, at han ifølge kongelig resolution af 16de juli 1822 kun fik sit subsidiære ønske opfyldt.

Nu havde han endelig opnaaet en selvstændig stilling, og det varede ikke længe, før han skabte sig en virksomhed og en position, som ikke var helt almindelig. Dette faar man et udmærket vidnesbyrd om allerede 1821 gennem en klage, som prokurator *Rørbye* i Frederikshavn indsendte til amtmanden i Hjørring.

Rørbyes skrivelse var paa 5 foliosider, og han fremhævede, at prokuratorerne der paa egnen førte en ussel tilværelse, idet de maatte taale mange ufortjente bitterheder og kun havde ringe indtægter trods det møjsommelige arbejde. Denne elendighed havde efter hans mening sin væsen-

lige aarsag deri, at man stadig antog nye prokuratorer, saaledes at der nu var 3 procuratorer og 2 prøveprokuratorer, hvoraf den ene var Westerby. Ham var Rørbye særlig utilfreds med, ti netop fordi Westerby „som Fuldmægtig paa Hjørring Amtstue var bleven bekendt med enhver Mand i Amtet, især Bondestanden, gjorde han de øvrige Procuratorer et ikke ubetydeligt Skaar i deres Næringsvej“.

Denne anklage er meget betegnende, men naturligtvis blev skaaret ikke just mindre, da Westerby var blevet rigtig prokurator, og tilmed gjorde han forsøg paa at slaa større skaar, da han den 17de november 1826 indsendte ansøgning om at blive *strandingskommissionær* i Hjørring amt.

Han fremhævede i sin ansøgning, at der paa den vestlige kyst af Vendsyssel ikke var bosat nogen strandingskommissionær, og desuden tilføjede han, at han „jævnlig af vedkommende Konsuler har været antaget til at indtale og paa-see de Strandlidtes Rettigheder“.

Heroverfor hævdede amtmanden i sin vedtegning, at de fleste strandingsaffærer behandlede af herredsfogderne, og at man ikke behøvede flere strandingskommissionærer. Men da to andre pro-

kuratorer — hvoraf den ene netop var Rørbye — havde faaet dette hverv, vilde han dog tilføje, at en saadan ansættelse „med Tryghed vil kunne betroes Supplicanten, der ikke er mig anderledes bekiendt end en brav og retskaffen Mand“.

Westerby fik da sin bevilling den 22de december 1826, og man kunde jo synes, at det var en ringe ting, men dengang skete der ofte store strandinger, og der blev holdt mange auktioner. Ja man paastaar, at strandfogderne vildledte de søfarende, og at det var som paa Holbergs tid: Hver lever Christelig, og nærer sig af Vrag.

Sligt er naturligtvis en fæl overdrivelse, og dog er det ikke helt urigtigt, ti egnens folk plyndrede ganske bravt, naar der var sket en stranding, og man har mange historier om de rige fangster omkring ved Jammerbugt. Hertil svarer, at Brinck-Seidelin i sin beskrivelse af Hjørring amt (1828) flittigt citerer Holberg, og det var da nødvendigt at regulere disse forhold. Derfor skulde den nærmeste strandfoged straks have bud, naar der skete en stranding; men tillige fik strandingskommissionæren melding pr. hesteryg fra en eller anden fisker, ti ogsaa han skulde varetage de strandlidtes tarv, i hvert fald holde auktion.

*ÆGTESKAB OG
VIRKSOMHED*

WESTERBY var først og sidst forretningsmand, og hans ægteskab blev da ogsaa ordnet ret prosaisk. Det hændte ofte, at forretningerne førte ham til *Aalborg*, og da tog han ind hos gæstgiver Pedersen, som boede i Bispensgade, hvor nu Beiers Hotel er. En dag kom prokuratoren til at tale med gæstgiverkonen om de mere private sager, og hun sagde da i samtalens løb, at det var paa tide, han saa sig om efter en kone. Samtidig lod hun ham forstaa, at hun netop kendte en, som kunde være et passende parti for ham, en ung pige, der var datter af velhavende folk og dygtig til huslig gerning.

Dermed tænkte hun paa *Gertrud Maria Jacobsen*, som var næstældste barn af *Christen Jacobsen* i *Nibe*. Han havde været fisker og købmand, var senere blevet fiskeri-udreder, og ved sin død 1817 efterlod han ikke blot mange børn, men og-

saa mange penge. Dengang tjentes der formuer ved sildefiskeri i Limfjorden, og man havde det mundheld: var der ingen sildeføde, da var Nibe øde — en tilstand eller stilstand, som indtraadte i midten af tyverne, dengang vesterhavet skyllede sildene bort.

Jacobsens datter Gertrud havde boet en tid hos gæstgiverkonen, dels for at lære husholdning, dels for at hun i Aalborg kunde lære at tegne og brodere. Derefter var hun blevet husjomfru paa Kokkedal i Hanherred, og nu foreslog gæstgiverkonen, at Gertrud og prokuratoren skulde møde hinanden i Aalborg.

Madam Pedersen sendte da bud efter Gertrud, og kort tid efter kom hun til byen ledsaget af sin yngre Søster *Anne*. Det var jo en ret ejendommelig rejse og tilmed en vovelig sag, ti Gertrud var 16 aar yngre end prokuratoren, idet hun var født den 4de januar 1804. Desuden var hun paa den tid kun cirka 20 aar; men prokuratoren var et godt parti, og maaske hun ligesom han søgte en selvstændig stilling, blandt andet fordi hendes moder var blevet gift paany. I hvert fald fik gæstgiverkonen sin plan gennemført, og kort tid efter blev de gift, idet vielsen skete i Gertruds hjem i Nibe, den 29de juni 1824.

Da ægteparret rejste til Hjørring, fulgte Anne med, og hun var husjomfru hos dem i 5 aar. Senere blev hun forøvrigt gift med manufakturhandler *Poul Bach* i *Løgstør*, en mand, som havde arbejdet sig op fra intet, idet hans fader var en fattig smed, *Lars Jensen Bak* i *Thisted*.

Nu havde *Westerby* hus og hjem, og efter datids forhold drev baade han og *Bach* et lille landbrug sammen med deres forretning. Prokuratoren havde omkring 1830 en ejendom i Hjørring, matr. 98 (c. 2 td. hartkorn), senere ejede han en gaard paa *Springvandspladsen*, matr. 23, hvortil der hørte noget mere jord (henved 3 td. hartkorn).

Ud mod gaden laa der et enetages hus, og ind efter var der sidebygninger, have og toft — ialt et par td. land. Men tillige havde han udenfor byen en mark, som var paa c. 20 td. land, og han holdt 10 køer, 3 heste. Disse heste fik han ofte brug for paa sine forretningsrejser, hvad enten han nu kørte eller red. I de yngre aar red han meget, dels fordi vejene dengang var slette, dels fordi han jo havde været hestgardist; men ogsaa her sad han sikkert i sadlen, og det var derfor ret naturligt, at han ofte blev kaldt „*Niels Dragon*“.

Prokuratoren havde et stort distrikt, og altid var han parat til stadig at gøre det større, ja det skete af og til, at han blev purret ud om natten, naar der kom bud om en stranding. Da sprang han op, sprang paa sin hest og sprængte afsted til stranden; men naturligvis havde han sin egenlige virksomhed i kontoret paa Springvandspladsen.

Paa *kontoret* havde han 3—4 medhjælpere, og altid var der arbejde nok, saa han maatte undertiden begynde, før de andre kom, og blive ved sin pult, naar de gik. Han blev nemlig meget søgt af egnens folk, saa Rørbyes triste klage har ikke været uden grund.

Naar til eksempel kontoret i middagstiden var lukket, sad landboerne og ventede rundt omkring paa trappen og i gaarden. De søgte alle til ham, fordi han var den dygtigste og mest energiske, og derfor kunde han faa alle de gode sager, hvilket røbes gennem et morsomt mundheld, som dengang var gængs paa egnen. Hvis nemlig en søgte at forklare sin sag for en anden, fik han ofte det svar: „Ja, det er nu den sag; men det er ikke en sag at komme til Westerby med“.

Dog havde han selvfølgelig konkurrenter; men

den anden sagfører i byen var mere tilbøjelig til drik end til arbejde. Derimod var der jo herredsfogderne, blandt hvilke han særlig kom i berøring med Spärck, som var et par aar ældre, og Koefoed, som var et par aar yngre. Dem kunde han ikke altid forliges med, dels fordi de jo havde fælles — eller modstridende — interesser, dels fordi han ikke uden grund følte sig jævnbyrdig trods sin *dansk*-juridiske eksamen, og endelig fordi han tillod sig at kritisere deres forretning og fremgangsmaade, hvilket kunde ramme Spärck og engang gik ud over Koefoed.

Westerby var forretningsmand med liv og sjæl, men derimod ikke selskabsmand. Han havde nemlig ikke det selskabelige talent og det vindende væsen, som til eksempel prægede Brinck-Seidelin, men dermed er ikke sagt, at han ikke tog del i selskabslivet, ti han satte netop pris paa at komme ud iblandt folk. Dog var det særlig l'hom-brespillet, som fangede hans interesse, og ved saadanne selskaber havde man efter datids skik arrangeret flere partier, saaledes at der paa spillebordene var henlagt sedler, som viste enhver hans plads. Det gjaldt da om at gruppere parterne rigtigt; men alligevel hændte det engang, at

Westerby og en uven skulde sidde ved samme bord. Straks for den anden op og protesterede heftigt, medens derimod Westerby tog det lidt mere roligt.

Denne lille episode er ret karakteristisk, ti prokuratoren var ikke blot en mand, som gik sikkert frem ad sin bane, uden at agte paa andre og tage hensyn til dem; men han var ogsaa tilbageholdende i sin dom og rolig i sin ydre fremtræden. Imidlertid er sligt jo ikke blot en styrke, ti netop den slags mænd kommer ikke let i kontakt med andre, og en saadan mangel paa kontakt synes der at have været i hans huslige liv.

De, som havde mødt ham baade ude og hjemme, undredes undertiden over, at han var saa tavs derhjemme, skønt han var livlig ude blandt fremmede; men baade han og hans hustru havde en haard natur, og der var ikke megen hjertelighed i deres indbyrdes forhold. Dog lyder det noget drastisk, naar husjomfru Anne fortalte, at han virkede skræmmende, kold og kommanderende, ti hun saa jo paa ham med øjne, som var 20 aar yngre end hans, og desuden er vore domme, baade for og imod, altid formet saadan, at noget bør trækkes fra, hvis sandheden skal drages frem.

Prokuratoren og hans hustru havde ikke let ved at læmpe sig efter hverandre, og de gik da hver til sit, hun til sin huslige gerning og han til sit kære kontor. Men de levede under gode kaar og paa en fremskudt plads — noget som har stor betydning netop under saadanne vilkaar — og desuden havde de en talrig børneflokk, som fyldte huset med liv og var deres fælles haab.

Børnene var for Westerby sikkert en kilde til glæde, og han bestræbte sig for at faa dem lært noget nyttigt. Dermed tænkes ikke blot paa, at han lod den ældste datter tage del i kontorarbejdet, eller at han satte sønnen i Aalborg latinskole, for at i hvert fald han kunde blive en rigtig jurist. Men tillige tænkte han paa det, som har mere almindelig værdi, idet han til eksempel sørgede for, at børnene lærte at danse, ja denne kontormand fandt det netop morsomt at indøve dansene med dem.

***MEDLEM AF
STÆNDERFORSAMLINGEN***

WESTERBY var dog ikke blot en stor forretningsmand, men tillige anset paa land og i by, og dette fik sit smukkeste udtryk deri, at han blev valgt til at repræsentere Hjørring, Frederikshavn, Sæby, Skagen paa *Stændersamlingen i Viborg* 1836. Derimod blev Brinck-Seidelin kun suppleant, uagtet han havde en mere fremtrædende stilling og ligeledes var dygtig — en mand, som interesserede sig specielt for landboforhold. Tilmed prises han for sin velvilje og elskværdige fremtræden, saa disse to mænd var aabenbart kontraster i mangt og meget; men i det rent saglige har prokuratoren maaske været lidt mere fremragende, i hvert fald fik han ved afstemningen den 2den oktober 1834 54 stemmer, medens Brinck-Seidelin kun fik 37.

De stænderdeputerede blev valgt af de mere velstillede i by og paa land. Saaledes finder man

blandt vælgerne i Aalborg tobaksentreprenør Christen W. Obel og apoteker Strøyberg, medens man i det lille Nibe træffer repræsentanter for den Jacobsenske familie, blandt andet Niels Pedersen Møller, som var blevet gift med Jacobsens enke og boede paa Jacobsensminde syd for Halkær vig.

Den 28de maj 1831 havde Frederik VI kundgjort, at han vilde indføre raadgivende stænderforsamlinger, og hans begejstrede undersætter fejrede derfor denne dag med fester i de følgende aar, ja de mente, at den 28de maj skulde blive for Danmark, hvad 17de maj var for Norge.

Nu var den nørrejydske stænderforsamling langt om længe blevet indkaldt til at møde i Viborg den 11te april 1836, og den bestod af 55 medlemmer foruden den kongelige kommissarius *Anders Sandøe Ørsted*, hvis rejse over Odense og Aarhus var som et triumftog, idet han blev hyldet med sang og taler, fakler og musik overalt, hvor han drog frem. Han var dengang „kongens og folkets mand“; men senere svigtede han baade frihed og grundlov og dermed folkets sag.

De deputerede samledes paa raadhuset, som laa skraas overfor domkirken, og derfra gik de parvis til kirken, medens byens borgermilitær stod

opstillet paa bægge sider af processionens vej. I kirken blev der holdt tale af biskop Øllgaard, og derefter gik man til stændernes forsamlingshus, hvor Ørsted holdt en tale, og professor Schouw blev valgt til præsident. Om aftenen var der stor middag hos Ørsted, og byen var illumineret, alle tog del i festen.

Det var en stor dag for Viborg og for de deputerede — maaske ikke mindst for Westerby, som før havde været en vestjydsk bondedreng, men nu kunde mødes og færdes med landets bedste mænd og ligesom de havde titlen „Deres Velbyrdighed“.

Stænderforsamlingen holdtes i det daværende domhus, og her sad de deputerede ordnet i to halvkreise, den ene udenom den anden; men midt for disse hestekoformede buer sad „ædlingen“ Ørsted som den, der drog alles øjne mod sig.

Naar man nu læser forhandlingerne fra disse møder, faar man ikke noget større indtryk; men forsamlingen i Viborg var jo kun udtryk for en landsdels tarv og krav, og desuden havde den ligesom de andre ingen egenlig magt, idet kongen havde fulgt det gamle ord: del og hersk. — Og hvis man specielt henvender opmærksomhe-

den paa *prokurator Westerby*, ser man let, at han var ikke blandt de mere fremtrædende, hvad enten han manglede interesse for dette arbejde, eller han ikke havde de ævner, som kræves paa et saadant sted. Alligevel er to af de æmner, som han førte frem, ikke blot karakteristiske for ham, men ogsaa for selve tiden, idet man sporer gennem dem en vis selvstændighedsfølelse.

*

*

Den 3die maj oplæste *Westerby* et forslag til *en filialbanks oprettelse i Aalborg*. Man havde længe ønsket, at *Jylland* skulde repræsenteres i *Nationalbankens* bestyrelse, fordi *Jylland* aarlig gav en betydelig sum til bankens administration. Nu krævede man tillige, at der skulde være en filial i *Jylland*, og *Westerby* fremkom da med dette forslag, som han forøvrigt havde modtaget fra overauditør *Lassen*, by- og herredsfoged i *Frederikshavn*.

Sagen blev overgivet til en komité, og her fremkom andre med andre forslag, idet til eksempel *Viborgs* repræsentant, justitsraad *Fjelstrup*, foreslog *Viborg*, medens andre foreslog *Aarhus*, *Randers*, *Fredericia*. Der var altsaa mange mulig-

heder, og komitéen henstillede da til stænderforsamlingen at udpege byen. Nu blev spørgsmaalet nærmere diskuteret den 20de maj, og paa dette møde fremhævede Westerby, at *Aalborg* var provinsens største sø- og handelsstad, at sejladsen paa Limfjorden langs hele stiftet medførte en koncentration af handelen i Aalborg, specielt af eksporten fra Nibe, Nykøbing, Skive, Holstebro, Lemvig, Thisted. Desuden hævdede han, at der fra Aalborg udførtes langt flere produkter end fra de andre byer, og som eksempel nævnede han Aarhus, Randers, Viborg, altsaa netop de byer, der var farligst i konkurrencen. Endelig gav han sit forslag forøget vægt, idet han betonedede, at det særlig gjaldt om at fremme *eksporthandelen*, og derfor vilde en filial i Aalborg komme til at gavne mest.

Man ser her, hvorledes Westerby ikke fornægter sin gamle interesse for eksport og skibsfart; men afstemningen gik ham imod. Ved de tre første afstemninger var rækkefølgen karakteristisk nok *Viborg*, Aarhus, Aalborg, medens Randers og Fredericia kun havde faa stemmer; men da saa stemmerne for disse byer førtes over paa henholdsvis Aarhus og Viborg, fik ved 4de afstemning *Aarhus* 24 stemmer og *Viborg* 23 stemmer.

Man foreslog da, at filialen skulde være i Aarhus, og den blev aabnet den 4de december 1837.

Den 17de maj oplæste Westerby et andragende om *østersfiskeriets frigivelse*. Dermed menes strækningen fra Skagen til Læsø, hvor østersfiskeriet var blevet frataget befolkningen 1770, og nu krævede man, at regeringen skulde „gengive Kystboeren den Ret, Naturen har givet ham“. Fiskeriet var nemlig blevet bortforpagtet for 300 rdl. og 15000 østers til hofholdningen, og en tilsvarende afgift var man ligeledes villig til, saafremt fiskeriet blev frigivet. Hertil føjede Westerby, at frigivelsen vilde ikke blot fremme fiskeriet, men tillige forøge konsumptions- og skibsafgiften til staten; men trods denne appel til statens økonomiske interesse blev forslaget ikke fremmet. Man fandt det nemlig sikrest at have en fast ordning, desuden protesterede Rørbye paa forpagterens vegne, og endelig fremhævede Ørsted, at det var en lokal sag, og at forslaget ikke kunde støtte sig til noget retskrav.

Stænderforsamlingen i 1836 varede fra den 11te april til den 30te juli, og i 1838 blev den igen indkaldt (21de maj—25de august). Der blev nemlig afholdt stænderforsamling hvert andet aar, indtil

krigen 1848 afbrød forhandlingerne og medførte, at Danmark fik sin grundlov.

Ogsaa i 1838 var Westerby blandt de deputerede, men han deltog ikke meget i forhandlingerne. Derimod udarbejdede han en *betænkning* angaaende appel i kriminalsager, et arbejde, som blev afgivet den 26de juni, og to aar senere udkom forordningen om denne sag.

Mere interessant er det, at den berømte *stændervise* blev digtet 1838, og da Westerby som alle de andre Velbyrdigheder her har faaet sin dom, skal denne vise omtales med et par ord.

*

*

I 1838 drøftede man ivrigt herredsfoged Withs forslag, at stænderforsamlingerne i Roskilde og Viborg skulde slaas sammen til *en*. De fleste mente, at der burde kun være *en* stænderforsamling, som da blev det fælles udtryk for kongerigets tarv; men enkelte holdt paa de særskilte forsamlinger, til eksempel Fjelstrup, som jo nok forstod, at Viborg vilde ikke blive stænderby, hvis man kun skulde have *et* stænderraad.

Dette spørgsmaal blev ogsaa drøftet en aften, da man sad ved spisebordet i klubben, og da

netop stiftsprovst *Hald* sad ligeoverfor herredsfoged *With* og Fjelstrup, sagde han til sin gode ven *With*: „Hvad siger De om Fjelstrup? han vil sig ej forlige“. Straks svarede *With*: „Saa lad ham gaa ad helved til, for der er tvedragts rige“.

Saaledes er dette replikskifte fremstillet i de skrevne noter, som findes paa Universitetsbiblioteket; men ganske vist har *With* fremstillet det lidt anderledes i et brev til Peder Hjort, idet han her fortæller, at de straks fandt den rette tone, og *Hald* skal da have *sunget* over til *With*: Sig Fjelstrup ej forene vil, hvad skal man dertil sige? — hvortil *With* svarede, ligeledes i sang.

Fjelstrup troede, at det var aftalt spil, og han blev vred over den haarde dom; men det var sikkert improviseret, og i de følgende dage lavede de to rimsmøde vers om alle stænderforsamlingens medlemmer. Denne stændervise vakte baade bifald og forargelse; men den løb landet rundt, idet til eksempel en forvalter, som rejste omkring og købte stude, sang den, hvor han kom hen. Ja tilsidst blev den trykt og „udgivet af Jens Thamsen. Aalborg“ (c. 1863).

Stændervisen er forøvrigt nærmere omtalt og kommenteret i Samlinger til jydsk Historie og To-

pografi: 3die række, 5te og 6te bind; men det, som har interesse i denne sammenhæng, er naturligvis verset om Westerby. Det er rimeligvis forfattet af Hald, og det karakteriserer Westerbys virksomhed her og der baade rigtigt og ram-mende:

For Westerby det gaaer galant
I Hjørring som paa Stranden;
Men her, jeg troer, vi ikke fandt
Den rette Plads for Manden.

*DEN
HOFFMANNSKE
SAG*

I Selmers Nekrologiske Samlinger fortælles der, at Westerby hindredes i at møde paa stænderforsamlingen 1840 „ved sine mange Forretninger, blandt Andet som Medlem af en Kommissjon, der var nedsat til at anstille en vidtløftig Undersøgelse“. Dermed er antydnet, at han følte sig bedre i stand til at udnytte sine ævner i den virksomhed, han havde i Hjørring; men tillige hentydes der vistnok til en ret pinlig sag i Frederikshavn.

Omkring 1839 havde byfoged Lassen gjort sig skyldig i store bedragerier, og hof- og stadsretsprokurator Rømer fik da den opgave at udrede dette forhold — et arbejde, som stod længe paa, og hvor Westerby var ham behjælpelig.

Desuden var der paa den tid den store Dronninglundaffære, som angik mord og tyveri i Hjørring amt. Denne sag havde et vældigt omfang, og 1841 blev der nedsat en kommission, som var

et par aar om undersøgelsen, idet der var ikke mindre end 181 mennesker arresteret eller tiltalt, og af dem blev kun en frikendt — af mangel paa fældende bevis. I denne sag var Westerby en af de 5 defensorer, og da dommen blev afsagt, fik han som de andre tilkendt et mindre salær.

Denne dom faldt den 13de marts 1843; men samme dag faldt der i Viborg en dom, som Westerby ikke var glad ved — og dermed tænker jeg paa *den Hoffmannske sag*, som i sin tid vakte opmærksomhed over hele landet, specielt i handelskrese.

*

*

Natten mellem den 26de og den 27de marts 1842 var der en voldsom paalandsstorm ved Løkken, og tre af købmand Hoffmanns skibe blev kastet paa stranden, saa de blev beskadiget og ladningen delvis ødelagt. *Hoffmann* var eksportør og havde blandt andet skibe sejlene paa Norge; men forretningen var gaaet en del tilbage, og da netop Westerby ofte havde skaffet ham pengeforstrækninger, forstod han, at man burde handle hurtigt og redde, hvad reddes kunde.

Den 29de marts Kl. 10 om aftenen kom Westerby til Løkken sammen med herredsfogdens

fuldmægtig. Westerby havde 53241 rdl. 29 sk. til gode hos Hoffmann, og han forlangte nu sikkerhed for sin fordring. Der blev forhandlet frem og tilbage hele natten, og kl. 2 blev der indgaaet et *forlig* af følgende indhold: 1° 3241 rdl. 29 sk. skulde betales inden 1 time, eller der skulde stilles antagelig kavtion, saaledes at beløbet blev betalt inden 8 dage. 2° 20000 rdl. med renter skulde betales i juni termin, og der skulde stilles antagelig kavtion ogsaa for dette beløb. 3° resten af fordringen skulde sikres gennem 1ste prioritets panteret i alle skyldnerens løse og faste ejendomme, varer, skibe, bogfordringer.

To timer senere, altsaa kl. 4 *om morgenen*, mødtes parterne igen, og da erklærede Hoffmann, at han kunde ikke stille den forlangte kavtion. Derfor krævede Westerby eksekution i forretningen, og til fyldestgørelse af sin fordring fik han nu *udlæg* i alt, blandt andet i 3 skibsladninger, som nylig var sendt til Norge.

En maaned senere blev der holdt auktion, den 26de april og følgende dage, og ligeledes 17de maj og følgende dage; men disse auktioner viste tydeligt, at Hoffmanns bo kunde ikke dække Westerbys krav, endsige de andre kreditorers.

Disse var nemlig blevet opskræmt og havde begyndt at røre paa sig. Det var specielt proprietærene Lund og Larsen, forpagter Overbeck, købmændene Carl Ifversen og Chr. H. Nielsen — den senere kendte og ansete konsul — og den 24de april blev der afholdt en arrestforretning angaaende et beløb paa 8954 rdl. 28 sk. Det var jo forholdsvis lidt, men de var ikke tilfredse med, at Westerby skulde have det hele, og de krævede, at boet skulde tages under skiftebehandling. Dette skete ogsaa; men skifteforvalteren inddrog ikke de af Westerby udlagte effekter i boet, og nu krævede de 5 kreditorer, at det udlagte netop skulde inddrages under boet, saaledes at alle kreditorer fik forholdsvis ligeret.

Medens disse forhandlinger stod paa, blev sagen ogsaa draget frem i den stedlige presse, nemlig i *Aalborg Stiftstidende*, som den 29de april bragte en redegørelse, der løb landets blade rundt.

Her blev sagen fremstillet noget overdrevet, idet der blev hævdet, at Hoffmanns passiver var 200000 rdl., og at hans aktiver kun var 30000 rdl. Desuden forargedes man over „en saa betydelig, et heelt Bo erobrende Creditor — et saa overraskende natligt Forlig“; man paastod, at Westerby,

som dog ellers „altid har nydt sin Egns Anseelse“, havde ikke vist aaben adfærd i denne sag, og at „ingen af Creditorerne med Undtagelse af Een eneste, har Udsigt til at faa en Døjt“. Endelig forundredes man over, at Westerby før havde repræsenteret et Altonahus overfor Hoffmann, men nu pludselig havde svigtet denne klient, idet han den 31te marts havde skrevet til firmaet, at han ikke længer kunde varetage dets tarv.

Dette angreb var da dels inspireret af Altonahuset, dels af de 5 kreditorer, og Westerby maatte frem med et forsvar.

Hans indlæg er dateret den 7de maj, men det blev først optaget den 14de maj, idet redaktionen undskyldte sig med, at den store brand i Hamborg lagde beslag paa bladets plads; men den egenlige grund var vel den, at man samtidig med dette forsvar vilde fremsætte en kommentar.

Westerby hævdede, at Hoffmanns passiver kun var 100000 rdl., og at hans egen adfærd netop havde været aaben, idet han jævnlig havde sendt opgørelser til Hoffmann og havde sikret sig vidner til sin handling, saa alt var foregaaet retmæssigt. Desuden paastod han, at han havde aldrig paataget sig overfor Altonahuset at indtale dets for-

dringer, men kun været mellemmand i almindelige pengeforretninger. Endelig motiverede han sin optræden paa dobbelt maade, idet han dels hævdede, at han havde pligter overfor sin familie, og at han skyldte mange af pengene bort, dels fremhævede han, at andre af kreditorerne havde faaet varer i stedet for deres tilgodehavende, og da nu stormen slog skibene i vrage, forstod han, at der maatte handles hurtigt.

Overfor dette fastholdt bladet dog sin anklage, idet man mente, at hans fremstilling kastede ikke nyt lys over sagen, og at den netop viste, at redaktionen havde øst af paalidelige kilder; men i detaljerne søgte man ikke at korrigere prokuratorens fremstilling.

Imidlertid førte de 5 kreditorer sagen frem for *Viborg overret*, og ved denne instans gik man ud fra, at *forliget* havde været paa skrømt, eller m. a. o. et middel, hvorved han søgte straks at erholde *udlæg* for sin fordring i alle skyldnerens ejendele. Derfor fastslog man, at „det indgaaede Forlig og Udlægsforretningen bør være ugyldig, saaledes at det, hvori Procuratoren er givet Udlæg, inddrages under Skiftet til Deling paa lovlige Maade mellem Vedkommende“.

Denne dom faldt som sagt den 13de marts 1843, og desuden skulde Westerby betale omkostningerne med 40 rdl. i sølv; men han vilde ikke bøje sig for den afgørelse, og derfor blev sagen ført videre til Højesteret, idet Westerby den 2den juni 1843 indstævnedes sine 5 modstandere.

Højesteret gav ham da ogsaa medhold, og den 19de december 1845 blev der fældet den dom: „Citanten bør for de Indstævntes Tiltale i denne Sag fri at være“.

*

*

Men trods denne sejr kunde det ikke undgaas, at Westerby mistede meget ved Hoffmanns fallit, og han selv har opgivet sit tab til 30000 rdl. Forøvrigt er der i Selmers Nekrologiske Samlinger en hentydning til dette tab, og tillige tales der i al almindelighed om hans virksomhed: „den Tillid han besad baade som Sagfører og som en særdeles paalidelig Mand i alle Pengeaffærer“.

Imidlertid har netop den Hoffmannske sag sikkert ikke blot voldt ham tab og ærgrelse, men ogsaa skaffet ham en del fjender, og det er muligt, at netop en saadan spænding mellem ham

og handelskresene i Hjørring var aarsagen til, at han ikke var med blandt dem, der stiftede *Sparekassen for Hjørring* 1844. I hvert fald var hans modstander, konsul Nielsen, sjælen i dette som i saa mange andre foretagender; men senere var Westerby ganske vist *medlem af bestyrelsen* $\frac{1}{2}$ aar, idet han i sommeren 1847 traadte ind i stedet for Koefoed.

Derimod tyder alting paa, at Westerbys *eftermæle* i høj grad er blevet medbestemt af den Hoffmannske sag, idet man kom til at opfatte ham som en mand, der for haardt frem og ikke tog hensyn til andre, ja det er sikkert denne sag, han kan takke for, at redaktør Bruun indførte ham i litteraturen.

Camillo Bruun kom til Hjørring 1843 og oprettede Hjørring Amtstidende, som han redigerede med dygtighed og journalistisk begavelse, hvilket man faar det allerbedste indtryk af, naar man sammenligner hans blad med Aalborg Stiftstidende fra den tid.

Naturligvis kunde man ogsaa her som saa ofte spørge: ou est la femme? ti Bruun blev gift med en datter af Kofoed, i hvert fald har han senere i sin bog *Ved Strand og Klit* (1876) drevet spas

med prokurator Westerby, som omtales under navnet Niels Dragon.

Bruun var ikke blot redaktør, men han var ogsaa anset som digter og forfatter. I forordet til den omtalte bog siger han, at lokalskildringerne, til eksempel af gravaabningen og prokuratoren, er „naturtro, forsaavidt de skildre Facta og Tids-typer, medens de slet ikke indlade sig paa at træffe personlige Ligheder“. Hertil svarer, at han skildrer, hvorledes det gik til ved prokurator-*enkens* begravelse, uagtet hun faktisk døde langt senere. Men karakteristisk er det dog, at Bruun benytter lejligheden til at lade baade den ene og den anden udtale sig om prokuratorens virksomhed, og der falder drøje ord om Niels Dragons forretningstalent.

Deltagerne i begravelsen er meget ivrige efter at komme til at tale om prokuratoren, og de faar præsten til at lægge for. Først fortæller han om l'hombrespillet: „Vi have spillet mangan gemytlig L'hombre sammen, og det, med Skam at tale om, lige til den lyse Morgen; thi saalænge der var Beter paa Brædtet, var Niels ikke at formaae til at holde op. Han gik altid hjem med en god

Fortjeneste: det var en af hans mindste Konster“.

Men nu da tungebaandet er løsnet, fortæller præsten videre om prokuratorens egenlige virksomhed, idet han dog indleder med at minde forsamlingen om det gamle ord: De mortuis nil nisi bene — om de døde skal man kun tale paa en smuk maade — og dernæst fortsætter han med at fortælle om en strid, hvor Westerby førte sagen for bægge parter og følgelig fik dobbelt salær.

Den historie morer selskabet meget, og man benytter lejligheden til „i Tavshed at tømme et Mindebæger“; men helt pudsig er fortællingen om gravaabningen, ti ogsaa her er Dichtung und Wahrheit smukt forenet.

Prokuratorens lig er i følge bogens fortælling anbragt i en muret grav, og nu skai dette rum aabnes, for at enken kan blive bisat ved hans side. Men idet man aabner gravkammeret, viser det sig, at prokuratoren er væltet ud af kisten. Dette tager den overtroiske graverkone, Højhelle, som et bevis paa, at han paa grund af sin virksomhed ikke havde fundet ro i døden, medens derimod hendes søn Poul forklarer sagen paa en mere naturlig maade.

Denne uhyggelige begivenhed faar dog dobbelt interesse derved, at noget saadant virkelig er passeret i den gode stad Hjørring, ti en købmand Schibsbye var faktisk blevet gravsat paa den omtalte maade, og senere havde man opdaget, at kisten var gaaet i stykker, saa liget var trillet ud i det tomme rum.

**WESTERBYS
SIDSTE LEVETID**

DET mindeværdige aar 1848 er berømt paa grund af krigen, men i Nordjylland blev dette aar tillige berømt paa grund af den saakaldte *Slavekrig*, som satte sindene i den allerstørste bevægelse.

Dengang gik Westerbys søn i latinskolen i Aalborg, og han fortæller, at rektoren en morgen kom stærkt bevæget ind i klassen og sagde, at drengene skulde straks gaa hjem.

Slaverne i Rendsborg havde nemlig brudt ud af fængslet, og de for frem i Jylland med mord og brand, saa det gjaldt om at tage djærvt imod dem. I Løgstør gjorde man sig dog parat til at flygte over til Hanherred, ja nogle kvinder og børn blev bragt ombord i et skib; men i Hjørring mobiliserede man tappert alle vaabenføre mænd.

Prokurator Westeby var blandt dem, der saa lidt mere nøgternt paa sagen; men forøvrigt var

han jo ogsaa for gammel til at melde sig som dragon, ti allerede dengang var han svagelig, og inden aarets udgang følte han sig døden nær.

Denne svagelighed kom noget pludseligt, ti han havde hidtil været stærk og virksom, og han var kun cirka 60 aar gammel; men ganske vist var han jo i sin ungdom plaget af sygdom, og han havde aldrig skaanet sig selv, hverken naar han stod ved sin pult, eller naar han sad paa sin hest.

Desuden fortælles der i familien, at han paa en af sine rejser i 1848 havde ligget i klamme dyner i gæstgivergaarden; men sligt kan naturligvis kun have været den ydre anledning. Derimod var vistnok galdesygdom den egenlige aarsag, ti om efteraaret skulde en læge fra Aalborg operere ham for stensmerter.

Det skete dog ikke, maaske fordi han allerede dengang var for svag, og nu gik det hurtigt tilbage med hans helbred, hvilket i dødsannoncen er udtrykt med de ord, at han døde „efter 14 Dages Sygeleie og henved $\frac{1}{2}$ Aars tiltagende Svagelighed“.

Allerede ved juletid bar han dødens mærke, ti paa selve juledag undertegnede han „med ført pen“ en Deklaration, ifølge hvilken hans even-

tuelle enke „skal ikke være pligtig til at skifte med vore fælles Børn“, med mindre hun gifter sig igen.

Prokurator Westerby døde den 3die januar 1849 kl. 3 om eftermiddagen, og han blev begravet den 12te januar paa Hjørring kirkegaard. Ved denne lejlighed iagttog man en ejendommelig skik, idet der i spidsen for ligtoget gik to mænd i lange sorte kapper. Det var enkens eneste søn og hendes ældre broder Jacob Jacobsen, som var degn i Thornby.

Forøvrigt formede begravelsen sig paa en smuk maade, og dagen efter læste man i Hjørring-avisen:

De ærede Herrer, som igaar saa hjærteligen lagde deres Deeltagelse for Dagen, ved at ledsage min sal. Mands jordiske Levnin-ger til sit sidste Hvilested, modtage herved min inderligste og forbindtligste Tak.

Hjørring, den 13de Januar 1849.

G. M. Westerby.

En lige saa hjærtelig deltagelse træder os i møde i et mindedigt, som et par uger efter begravelsen var indrykket netop i Hjørring Amts-

tidende. Det er ganske smukt, om end noget højstemt mod slutningen, og derfor skal det anføres her :

I Anledning af
Procurator Westerbyes Død
den 3die Januar 1849.

Som Egen paa sin dybe Rod
Med løvfuld Krone — Skovens Smykke,
Saa stærk og fast Du nylig stod,
Udbredte om Dig Læ og Lykke,
Da Stormen i et vældigt Stød
Den kjernefulde Stamme brød.
Ja! kjernefuld i al Forstand,
Saa lys i Aand, saa fri og rolig,
Saa dansk, saa dygtig, virksom Mand,
Saa med Dit Kald tilgavns fortrolig.
Thi sørg du Vendelboeland!
Din Trang er stor til saadan Mand.

XII

*HANS
EFTERKOMMERE*

WESTERBY efterlod ved sin død c. 125000 rdl., hvilket efter datids forhold var en betydelig formue. Deri er medregnet hans ejendomme: dels gaarden Søholm i Jelstrup sogn, dels hans ejendom i Hjørring. Søholm blev solgt ved auktion om sommeren 1849, medens enken derimod foreløbig beholdt gaarden i Hjørring.

Imidlertid besluttede hun at flytte over til København sammen med sine børn, og hun solgte da sin ejendom paa Springvandspladsen. Dette skete 1851, og derefter blev der holdt to auktioner, idet prokuratorens bøger og en del møbler og løsøre blev solgt. Bogauktionen indbragte c. 250 rdl., saa hans bogsamling har ogsaa været ret betydelig; men desværre ved vi intet om, hvilke og hvad slags bøger han havde, ti familien ejer ikke en eneste bog, som bevisligt har været hans, ja ikke et skrevet ord fra hans pen.

Sligt røber en mærkelig mangel paa slægtsfølelse, og man maa da trøste sig med, at der til gengæld eksisterer et billed af ham, skønt dette ganske vist kun er en silhouet. Denne silhouet viser, at han havde en svær legemsbygning og en stiv holdning, fremtrædende øjebuer og næse — altsaa, om man vil: sikkerhed og intelligens —. Derimod er mund og hage mere almindeligt, regelmæssigt formet, og munden er halv-aaben, ligesom talende, hvilket giver det lille billed et tiltalende præg.

Om efteraaret 1851 flyttede enkefru Westerby til *København*, hvor hun købte ejendommen Soro paa Sortedamsdossering. Her boede hun nogle aar sammen med sine ugifte døtre, senere solgte hun sin ejendom og boede til leje: først inde i byen og dernæst i en lang aarrække paa Dosseringen nr. 30.

Enkefru Westerby overlevede de fleste af sine døtre, og hun blev meget gammel, idet hun først døde den 21de maj 1893. Hendes lig blev ført til Hjørring, og det blev jordet i familiens gravsted paa kirkegaarden der.

*

*

Prokurator Westerby og hans hustru havde 10 børn, 9 døtre og 1 søn:

1. **Christiane Marie Sophie**, født den 31te marts 1825, gift med købmand Annas Peter Kold. Hun døde den 12te februar 1887, og der er 2 nulevende børn:

Olga Cathrine Gertrud, enke efter manufakturhandler Leonhard Møller i Aarhus.

Julian Peter Kold, købmand i Løgstør.

2. **Petrine Nicoline**, født den 14de oktober 1826, død ugift 3 dage efter moderen den 24de maj 1893. Hun styrede huset for sin moder og sine ugifte søstre, og hun har et smukt eftermæle i familien.
3. **Juliane**, født den 12te marts 1829, hun døde ugift den 21de december 1880.
4. **Jacobine**, født den 1ste oktober 1830, gift med proprietær Marcus Gjõe Rosenkranz Winther. Hun døde den 22de juni 1904, og eneste nulevende barn er kommunelærerinde Maria Winther i Aalborg.
5. **Frederikke**, født den 28de januar 1832, hun døde ugift den 1ste juni 1855.

6. Louise, født den 2den oktober 1833, gift med købmand Jens Christian Andersen. Hun døde den 30te juni 1885, og der er to børn:

Niels Johan Arnau, hovedkasserer i finansministeriet. R. D.

Ida Marie Dagmar, enke efter pastor Schmidt-Phiseldeck i Odense.

7. Jens Christian, født den 5te september 1834, eneste søn.
8. Cathrine Marie, født den 12te oktober 1836, hun døde ugift den 21de februar 1858.
9. Ida Eline, født den 15de januar 1839, hun druknede ved badning i Løgstør den 12te august 1853.
10. Henriette Mathilde, født den 19de marts 1840, hun døde ugift den 15de december 1916. Hun har oprettet et legat, som bestyres af *Hjørring* byraad og skal uddeles til medlemmer af familien Westerby og til værdige trængende i Hjørring.

*

*

Sønnen *Jens Christian Westerby* slap for at studere, da hans fader døde, og nu forberedte

han sig til at blive landmand. — Han ejede først en gaard i nærheden af Hjørring, *Vestergaard* i Vellingshøj, hvor han boede i 19 aar, fra 1856 til 1875. Dernæst levede han en tid i Hjørring og var i 4 aar forpagter paa *Agdrup* i Sulsted sogn. I 1882 købte han *Erslevgaard* i Galten sogn, syd for Randers, og her boede han fra 1882 til 1900. Da solgte han gaarden og flyttede til *Aalborg*, hvor han endnu lever sammen med sin hustru.

*

Hun hedder *Laurentze Amalie*, er født i Løgstør den 22de november 1840 og datter af manufakturhandler *Poul Bach*, hvis børn skal nævnes i al korthed.

1. Lauritz Christian, som ejede Borupgaard mellem Løgstør og Nibe. Hans eneste nulevende barn er prokurist Poul Bach i København.
2. Ida Marie, som blev gift med manufakturhandler Adolf Aistrup i Løgstør. De lever endnu og har 4 sønner: Thomas, Poul, Christian, Adolf.
3. Nicoline Petrine, som døde ganske ung.
4. Laurentze Amalie.

5. Otto Viggo, som overtog faderens forretning og nu lever i Aalborg. Han har 3 døtre.

*

Proprietær Westerby og Laurentze Bach holdt bryllup den 23de april 1861 i Løgstør, og 1911 fejrede de deres guldbryllup i Studenterforeningen sammen med sønnerne og deres hustruer, børnebørnene og den nærmeste slægt.

De har 6 sønner :

1. Niels Poul Valdemar, født den 13de april 1862, kontorchef, København.
2. Poul Bach, født den 11te oktober 1865, manufakturhandler i Aalborg.
3. Niels, født den 15de december 1868, tandlæge i København.
4. Jens, født den 22de juni 1873, cykelhandler i København.
5. Laurentz, født den 25de maj 1877, grosserer i København.
6. Kristian, født den 3die december 1879, cand. theol., kommunelærer i København.